

TERVISE EDENDAMISE TEGEVUSKAVA AASTAKS 2012

Tervise edendamine on protsess, mis võimaldab inimestel suurendada kontrolli oma tervise ja seda määravate tegurite üle ning parandada seeläbi oma tervist. Tervise edendamine käsitleb tervist laiemalt nagu majanduslike, sotsiaalsete, keskkondlike ja käitumuslike tervisemõjurite kaudu. Inimese tervisekäitumisel on tõendatud mõju haigestumusele ja suremusele, õpi- ja töövõimele, aga ka elukvaliteedile ja heaolule. Oma tervises seisundi ja patsiendiõigustega kursisolek võimaldab isikut enam kaasata raviprotsessi ja parandada ravitulemust.

Haigekassa rahastab tervise edendamist vastavalt ravikindlustuse seaduse paragrahvile 4 sihtotstarbeliste projektide kaudu kooskõlastatult Sotsiaalministeeriumiga ning vastavalt haigekassa nõukogu kinnitatud prioriteetidele (südame- veresoonkonna haiguste ennetamine ja varajane avastamine; pahaloomuliste kasvajate varajane avastamine; kodu- ja vaba aja vigastuste ja mürgistuste ennetamine; laste tervislikule arengule suunatud tegevus ja patsiendi teadlikkuse suurendamisele suunatud tegevus). Tervist edendavate projektide rahastamine toimub riigihangete korras.

Haigekassa rahastab tervise edendamisel tõendus põhiseid ja kuluefektiivseid tegevusi, mis on enim elu ja tervist säästvad, toetavad Haigekassa arengueesmärke ning mille abil lisaks tervisekäitumise paranemisele toetatakse teadlike valikute tegemist ka tervishoiuteenuste kasutamisel ja raviprotsessis.

Eesti Haigekassa arengukavas aastateks 2012 – 2015 3. alaeesmärgiks on **kujundada inimeste teadlikkust ja suunata tervisekäitumist**. Inimeste tervisekäitumise kujundamisel on haigekassa partneriteks Sotsiaalministeerium, Tervise Arengu Instituut, Tartu Ülikool, tervisega seotud erialaseltsid, tervishoiuteenuste osutajad, patsientide ühingud.

Et suurendada elanikkonna teadlikkust tervisesüsteemist ja tervisemõjuritest, on järgnevate aastate peamised tegevused järgmised:

- 3.1.1. uuendame 2012. aastal uuringu „Elanike hinnangud tervisele ja arstiabile“ patsientide teadlikkust puudutavaid küsimusi, et saada parem ülevaade inimeste teadlikkuse tasemest ja kavandada sihipärasemaid tegevusi teadlikkuse tõstmiseks tervisesüsteemist;
- 3.1.2. korraldame elanikkonna teadlikkuse tõstmiseks erinevaid meediakampaaniaid: jätkame teavituskampaaniaid ratsionaalse ravimikasutuse saavutamiseks ja vähi sõeluuringute hõlmatuse saavutamiseks ning alustame 2013. aastal teavituskampaaniat patsientide õigustest ja kohustustest;
- 3.1.3. tõhustame koostööd erinevate terviseinfot pakkuvate internetiportaalidega, et nende kaudu levitada infot inimeste õigustest ja võimalustest tervisesüsteemis eesti ja vene keeles;
- 3.1.4. korraldame ühtsetele põhimõtetele vastavate patsiendijuhiste väljatöötamist ja levitamist sihtgruppidele. Seostame patsiendijuhendite väljatöötamise ravijuhendite koostamise protsessiga;
- 3.1.5. rakendame 2012. aastal patsiendijuhiste tagasiside- ja hindamissüsteemi;
- 3.1.6. anname sihtrühmadele ülevaate ravikindlustussüsteemi kujunemisest avaldades 2012. aastal kogumiku „20 aastat ravikindlustust Eestis“.

Et tõhustada tervise edendamist ja haiguste ennetamist tervisesüsteemis, on järgnevate aastate peamised tegevused järgmised:

- 3.2.1 tõhustame rinna- ja emakakaevavähi varajase avastamise sõeluuringu korraldust, et saavutada rahvusvaheliselt aktsepteeritud hõlmatuse tase (st kutsututele uuringu teostamine 3 aasta jooksul);

- 3.2.2 teeme koostööd teiste tervishoiu osapooltega, et tõhustada koolitervishoiuteenuse tulemuslikkuse hindamist ja toetada kooliõpilaste tervise arengut;
- 3.2.3 tõhustame laste hambahaiguste ennetamist sünnist kuni 19 eluaastani kirjeldades koostöös partneritega laste hambahaiguste ennetuse ühtsed põhimõtted 2013 aastaks ning rakendame laste hambahaiguste ennetamise tulemuslikkuse hindamise.

Alates 2012 aastast rakendame koostöös Maailma Terviseorganisatsiooni ja Tartu Ülikooliga valminud tõendus põhiste ravijuhiste koostamise põhimõtted ning toetame igal aastal ravijuhendite koostamist uudse süsteemi alusel (www.ravijuhend.ee) ning tervise edendamise tegevused on seotud uuendatud ravijuhendite koostamise protsessi elluviimisega.

Tulenevalt Haigekassa arengukavast on kavandatud meetmed tervise edendamise projektidena, tegevused jaotatakse lisaks prioriteetsetele valdkondadele tegevuste suuna alusel viieks alavaldkonnaks:

1. Infrastruktuuride arendamine
2. Paikkondlik vigastuste vältimine
3. Meedias teavitamine
4. Trükised
5. Tervise edendamise tegevuste hindamine

Tervise edendamise tegevuskava on toodud eeltoodud jaotuse lõikes ning lisaks on iga tegevuse juures näidatud missuguse haigekassa prioriteetse valdkonna, missuguse rahvastiku tervise arengukava (edaspidi *RTA*) alavaldkonna ning missuguse haigekassa arengukava meetme alla vastav tegevus kuulub. Lisaks alaeesmärgi 3 raames kavandatud tegevustele võivad tegevused toetada ka teisi haigekassa arengukavas toodud meetmeid.

1. INFRASTRUKTUURIDE ARENDAMINE

Kiireimad muudatused on võimalik saavutada olemasolevate tervist mõjutavate infrastruktuuride arendamisega ning sihtrühmade tervist puudutavaid otsuseid mõjutavate inimeste teadlikkuse tõstmisega. Sidusrühmadena käsitletakse neid inimesi, kelle tööst sõltub olulisel määral vastavas paikkonnas tehtav tervise edendamise töö, näiteks kooli tervisenõukogude liikmed ja kooli tervishoiutöötajad, lasteaias õpetajad, maakondade tervisenõukogude liikmed, maakondade vigastuste ennetamise töögrupid ja kohaliku omavalitsuse võtmeisikud, tervishoiutöötajad ja tööandjad. Sidusrühmadele suunatud tegevuse eesmärgiks on vastava meeskonna, organisatsiooni või kogukonna suutlikkuse tõus korraldama, kontrollima ja juhtima elanike tervisega seonduvaid tegevusi. Tegevustena planeeritakse sidusrühmade koolitust, nõustamist ja juhendamist tervise seotud arengukavade/tegevuskavade koostamisel ja elluviimisel, tegevust toetavate juhend- ja abimaterjalide valmistamist. Oluliseks komponendiks tervise edendamise infrastruktuuri arendamisel on ka kogemustega ja pädevate isikute vaheline praktiliste kogemuste vahetamine. Projektipõhiselt on võimalik toetada riigis kavandatavaid süsteemseid muutusi (nt koolitervishoiu, tervisepoliitika rakendamiseks paikkondades või uutel põhimõtetel toimiva ravijuhendite koostamissüsteemi rakendamiseks).

1.1. Tervise edendamine lasteaias ja koolis

Projekti eesmärgiks on lasteaiade ja koolide tervist toetava keskkonna arendamine ning suutlikkuse tõus laste tervislikule arengule suunatud tegevuste elluviimisel.

Projekti strateegilised tegevussuunad on lasteaedade ja koolide tervist edendavate tegevusi soodustava tugivõrgustiku toimimise toetamine, tervise edendamise teadvustamine ja haridusasutuste spetsialistide motiveerimine. Toimuvad tervisealased koolitused nii koolide kui lasteaedade töötajatele vaimse tervise ning psühhosotsiaalse keskkonna soodustamiseks. Käesolev projekt toetab ka kroonilist haigust põdevate laste integreerimist haridusasutustes toimetuleku soodustamiseks. Samuti tegeletakse võrgustikutöö jätkusuutlikkuse arendamisega. Samuti tehakse koostööd ja soodustatakse projekti „Laste hammaste tervis“ elluviimist paikkondade koostöös koordinaatoritega.

Tulemuslikkuse indikaatoriteks on koolides ja lasteaedades tervise edendamise tegevuse soodustamiseks motiveeriva koolituse läbinud vähemalt 300 haridusasutuses töötavat inimest; igas maakonnas ja kolmes suuremas linnas on paikkondlik koordinaator, kelle poolt on nõustatud vähemalt kokku 270 asutust; tervist edendavate lasteaedade ja koolide võrgustikuga uute liitunute arv, millest 18 lasteaeda ja 18 kooli liituvad võrgustikuga (2011. aasta oktoobri seisuga on võrgustiku liikmed 181 kooli ja 185 lasteaeda). Vähemalt viies paikkonnas on korraldatud krooniliselt haige lapse kohanemist toetavate koolituste ja tugiisikute ettevalmistamise kaudu.

1.2. Laste hammaste tervise projekt

Projekti eesmärgiks on 0-6-aastaste laste suuhügieeni kujundamine kaariese ennetamiseks ja leviku vähendamiseks ning lapsevanemate teadlikkuse tõus kaariese esmasest ennetamisest sidusrühmade pädevuse tõusu kaudu.

Strateegilised tegevussuunad on kooskõlas sotsiaalministri 6. jaanuari 2010.a määrusega nr 2 „Perearsti ja temaga koos töötavate töötajate tööjuhend“ 4,5 kuu, 3- ja 6-aastaste laste hammaste hoolitsemise praktilise õppe läbiviimine ning lapsevanemate informeerimine hammaste korrashoiu vajalikkusest ja võimalustest. Projekti käigus on loodud meeskond, kelle pädevuses on igas maakonnas korraldada hammaste ennetusega seotud tegevusi ühtse metoodika alusel. Sihtrühmaks lasteaias käivad lapsed, nende vanemad ja lasteaija personal ning pereõde vastuvõtul käivad 4,5 kuu vanuste imikute vanemad. Samuti hammaste tervishoiu teema integreerimine perekoolide õppekavadesse. Tegevuse osaks on kirjeldada koostöös partneritega sünnist kuni 19 eluaastani laste hambahaiguste ennetuse ühtsed põhimõtted ning rakendada koostöös osapooltega laste hambahaiguste ennetamise tulemuslikkuse hindamine. Eesmärgi elluviimiseks on 2012.a koolitusi valmis läbi viima vähemalt 20 spetsialisti ning koolitused on toimunud vähemalt 70 lasteasutustes, lisaks lasteaedadele ka lastekodudes. Koolitatud spetsialistid erinevatest maakondadest viivad läbi nõustamisi koostöös lasteaedadega. Lisaks kavandatakse tegevusi sidusrühmadele: pereõdedele, ämmaemandatele, lapsevanematele ja koolieelsete lasteasutuste õpetajatele. Toimuvad teabepäevad lapsevanematele koostöös paikkondlike tervisedendajatega TAI vahendusel. Jätkatakse laialdase teavitustegevusega reklaamides kodulehekülge, avaliku meedia kaasamise ja juhendmaterjalide levitamise kaudu.

2012. aastast on kavandatud hakata laste profülaktilise läbivaatuste arvetele märkima DMF indeksiga seotud andmeid, mis võimaldab edaspidi hinnata projekti tegevuste tulemuslikkust.

Tulemuslikkuse indikaatoriteks on vähemalt 70 koolitust erinevates lasteasutustes, 200 sidusrühma esindajat (pereõded, ämmaemandad, lasteaijaõpetajad jne) on osalenud teabepäevadel vähemalt kolmes maakonnas on toimunud seminar või teabepäev lapsevanematele. Projekti lõpuks on kirjeldatud kontseptsioon laste hambahaiguste ennetamise järjepidevuse tagamiseks süsteemis ja valminud tegevusjuhendid erinevatele spetsialistidele.

Raseduskriisi nõustamine

Projekti eesmärgiks on lapseootel naistele ja nende lähedastele asjakohase raseduskriisi nõustamisteenuse kättesaadavuse tagamine, tegemaks informeeritud otsuseid rasedusega seonduvates küsimustes, olles teadlik võimalikest terviseriskidest ja informeeritud riigi poolt tagatud tugiteenustest ja toetustest.

Strateegilised tegevussuunad on raseduskriisi nõustamise teenuse osutamine lapseootel peredele ning peale sünnitust kuni 6 kuud, nõustajate tegevuse koordineerimine ja teenuse vastavuse tagamine kvaliteedistandardile. Raseduskriisi nõustamise võimaluste tutvustamine tervishoiutöötajatele ja potentsiaalsele sihtrühmale eesti ja vene keeles, s.h interneti vahendusel.

Tulemuslikkuse indikaatoriteks on vähemalt 1800 erineva isiku nõustamine ning kokku kuni 4000 nõustamiskorda lepingu perioodil. Nõustatavad on enesehinnanguliselt saanud abi vähemalt 40% juhtudest ja teenuse kvaliteediga on rahulolu tasemel „hea“ vähemalt 80% juhtudel. Projektiperioodil on toimunud vähemalt üks teabepäev sidusrühmale (naistearstid, perearstid, ämmaemandad jne) ja ilmunud vähemalt kolm artiklit avalikus meedias teenuse tutvustamise eesmärgil.

Tegevuseks kavandatud ressursid (hanke eeldatav maksumus) aastaks 2012 kuni 49 600 eurot, hankekuulde edastatakse tervishoiu- ja sotsiaalteenuste osutamiseks SA Väärtustades Elu tulenevalt tema pädevusest üleriigilise raseduskriisi nõustamise teenuse koordineerimisel.

1.4 Sünnieelne- ja järgne nõustamine

Projekti eesmärgiks on edendada rasedate tervist ja tervisekäitumist ning imikute rinnapiimaga toitmist. Samuti suurendada rasedatele ja imikutega peredele kvaliteetsete tervishoiu-, nõustamis- ja tugiteenuste kättesaadavust.

Strateegilised tegevussuunad on viia läbi rakendusuring, mille eesmärgiks on perekoolide õppekava sisuline hindamine, sihtrühma ootuste selgitamine ning sellest lähtuva arendustegevuse planeerimine. Lisaks perekooli läbiviijate pädevuse tagamine erialase ja vajadusele vastava täiendkoolituse kaudu.

Tulemuslikkuse indikaatoriteks on sünnitusosakondade juures tegutsevate perekoolide külastatavus on kasvanud 10%, sealhulgas riskirühma kuuluvate perede kaasamine on süstemaatiline ja toimib koostöös teiste spetsialistidega. Perekoolide sisuline kvaliteet on hinnatud ja sellele vastavalt koostatud arendusplaan. Perekoolide lektorid on läbinud vähemalt 16 tunni ulatuses täiendkoolitust.

1.5 Üleriigiline tervise edendamise konverents

Konverentsi eesmärgiks on info vahendamine, kaasaegsete ja aktuaalsete teemade tutvustamine ning arutlemine Eestis tegutsevatele terviseiga seotud spetsialistidele. 2012. a. konverentsi teemaks on vigastuste vältimine kui oluline rahvatervise probleem Eestis ning eeskätt tuuakse näiteid ja arutletakse, kas ja kuidas on tervist edendavaid tegevusi tehtud ning millised on selle tulemuslikkus ja süsteemsus. Konverentsile on oodatud välisesineja(d), tehakse koostööd sotsiaalministeeriumi jt asjaomaste institutsioonidega. Osalema on oodatud lisaks tervise edendamise spetsialistidele, kõik vigastuste ennetamisega tegelevad spetsialistid, sealhulgas pääste-, politsei, maantee jt institutsioonide esindajad. Peakorraldajaks on Tervise Arengu Instituut ning haigekassa on koostööpartner, kes osaleb korraldamises ja katab konverentsiga seotud kulud. Teised koostööpartnerid on sotsiaalministeerium, WHO Eesti esindus ja Eesti Tervisedenduse Ühing.

1.6 Tervisesüsteemide koolitus

Projekti eesmärgiks on tervise- ja tervishoiuvaldkonnas töötavate spetsialistide pädevuse tõstmine tervise- ja tervishoiusektori jätkusuutliku korraldamise ja rahastamise valdkonnas.

(alateemadeks on tõenduspõhise info otsimine ravijuhendite käsiraamatu rakendamiseks, uurimisküsimuste sõnastamine, tõenduse hindamine, soovitude koostamine, s.h. tervise edendamise ja haiguste ennetamise alal, majanduslik hindamine ja tervisekommunikatsioon, tulemuste ja protsessi hindamine, patsiendijuhendite koostamise meetodika ja tõenduspõhisus jne). Tegevus on suunatud uute ravijuhendite koostamise protsessis osalejatele, haigekassa poolt rahastatud patsiendijuhendeid koostavatele organisatsioonidele ning teistele sidusrühmadele.

2 PAIKKONDLIKUD VIGASTUSTE VÄLTIMISE PROJEKTID

Paikkonna tegevused ja elukorraldus on määravaks inimese tervisekäitumise muutuse saavutamiseks. Maakondliku tegevuse peamiseks valdkonnadeks on määratletud vigastuste vältimine, kuna selles valdkonnas ei toimu tegevus riiklike strateegiate raames. Antud valdkonnas moodustavad olulise riskirühma lapsed, tööelised mehed ja eakad. Laste puhul on õnnetuste vältimisel oluline roll vanemate teadlikkusel ja järelevalve tagamisel, mida saab tõhustada vanemahariduse tõhustamise kaudu. Täiskasvanutel on vigastuste tekke oluline ohutegur liiga riskiv käitumine ja alkoholi liigtarbimine, mis mõlemad võivad olla seotud puudulike toimetuleku oskustega. Alkoholi liigtarbimise ennetus on maakondliku tegevuse osa, paikkonna võtmeisikute tervise edendamise professionaalsele arengule kaasa aitamine, maakondlikud tegevused aitavad kaasa üleriigiliste tegevuste (meediakampaaniad, rahvastiku tervise arengukava tegevus ja üleriigilised projektid) jõudmiseni maakonna inimesteni. Paikkondliku tegevuse raames on vajalik pöörata tähelepanu sotsiaalselt tundlikele elanikkonna rühmadele, kas läbi eneseabi rühmade, otsuseprotsessi kaasamise, paikkonna võrgustikes osalemise või muude võimestavate tegevuste abil. 2010. aastal koostati maakondlikud vigastusteprofiilid, millele tuginedes saab näha paikkonna tundlikke kriitilisi ohukohti. Vigastuste ja mürgistuste vältimine paikkonnas on tõendatult üks tulemuslikumaid tegevusi, mille kaudu on võimalik säästa inimesid.

2.1 – 2.17. Kodu- ja vabaaja vigastuste vältimine paikkonnas

Projektide kaugeesmärgiks on paikkonna suutlikkuse tõus sotsiaalse sidususe suurendamiseks ja kodu- ja vabaaja vigastuste vähendamiseks, sealhulgas alkoholist ja mürgistustest tingitud tervisekahjustuste vähendamine 15 maakonnas ja kahes suuremas linnas (Tartus ja Tallinnas). Strateegilised tegevussuunad on kodu- ja vabaaja vigastuste ennetamise koostöövõrgustiku toimimise korraldamine ja tegevuste koordineerimine, strateegiline planeerimine ning lähieesmärkide saavutamine vastavalt paikkonna vajadustele ja suutlikkusele.

- Võtmeisikute võimestamine vigastuste vältimisega otseselt seotud teemadel vastavalt koostöövõrgustiku hulgas selgitatud koolitusvajadusele vähemalt ühel korral aastas. Sidusrühma esindajate koolitus vähemalt kahel korral, minimaalselt 30 paikkonna spetsialistile;
- Väikelaste vanemate teadlikkuse ja vastutuse tõstmise õnnetustesse sattumise ohtudest, ennetavate tegevuste suunamine kõrgema riskiga perekondadele. Koostöö sidusrühmadega (lastekaitse, sotsiaaltöötajad, pereõed) riskiperede leidmiseks ja vähemalt 20 pere nõustamine või teavitamine vigastuste ennetamise võimalustest.
- Noortele suunatud tegevused kaasavad sihtrühma ennast probleeme nägema ja lahendusi leidma alkoholi tarvitamise, vaimse tervise ja seeläbi vigastuste tekke riskitegurite teadvustamiseks. Maakonnas läbi viia vähemalt 2 noortele suunatud üritust, kus kavandatakse vajalikke tegevusi paikkonnas, arvestades noorte ettepanekuid, mida võimalusel ka realiseeritakse.

- Osaletakse „Kaitse end ja aita teist“ koolituste ja ohutuslaagri korraldamisel paikkonnas. Peale laagrit kogutakse info ja rahuloluküsitlus korralduslikust aspektist ja tehakse ettepanekuid tegevuse tõhustamiseks ning viiakse läbi tagasiside seminar kõigile korraldajatele, kaasates ka koolide esindaja(d).
- Eakatele suunatud teavitustegevuse riskide maandamiseks eaka kodus, vähemalt ühe tegevuse elluviimine, mis kaasab 30% eakani jõudmist;
- Muud tegevused, mis tulenevad paikkonna vigastusteprofiilis hinnatud vajadusest ja seniste tegevuste jätkusuutlikkuse tagamiseks, sealhulgas projektorganisatsiooni suutlikkuse enesehindamise läbiviimine.

Tulemuslikkuse indikaatoriteks on vigastussuremuse langus 1% ja vigastushaigestumuse langus vähemalt 2% võrreldes 2010. aastaga, 2010. aastal vigastushaigestumus oli vastavalt 240 tuhat juhtu (2009. aastal 243 tuh juhtu), seega vigastustega pöördumisi oli vähem vaid 1,25% kogu Eestis. Suremus vigastustesse moodustas 2010. aastal 7% kogu Eestis (2009.aastal 8%). Indikaatorit hinnatakse maakonnapõhiste näitajate alusel tuginedes vigastushaigestumuse puhul haigekassa ja surmastatistikas TAI andmebaasile); elanikkonna teadlikkuse kasv (mõõdetakse Haigekassa elanikkonna rahulolu uuringuga). Üritustel osalenud sihtrühmad on enesehinnanguliselt vähemalt 60% juhul saadud teadmisi rakendanud igapäevaelus.

Paikkond	Tegevuseks kavandatav ressurss (hanke eeldatav maksumus), eurodes	Organisatsioonid, kellele pakkumise kutse edastatakse
2.1. Harju maakond	21000	Hankekutse edastatakse tervishoiu- ja sotsiaalteenuste osutamiseks organisatsioonidele, kelle pädevuses on vastavas paikkonnas vigastuste vältimise tegevusi koordineerida: maavalitsus, linnavalitsus, Eesti Tervisedenduse Ühingule, jm maakonna institutsioonidele, kelle pädevuses on paikkondlikul tasandil tegevusi organiseerida. Hankekutse esitatakse vähemalt 2-le, võimalusel ka 3-le erinevale organisatsioonile paikkonnas.
2.2. Tallinn	21000	
2.3. Hiiu maakond	14500	
2.4. Ida – Viru maakond	19000	
2.5. Jõgeva maakond	18000	
2.6. Järva maakond	16000	
2.7. Lääne maakond	16000	
2.8. Lääne-Viru maakond	17000	
2.9. Põlva maakond	16000	
2.10. Pärnu maakond	15000	
2.11. Rapla maakond	17000	
2.12. Saare maakond	16000	
2.13. Tartu linn	17000	
2.14. Tartu maakond	16000	
2.15. Valga maakond	15000	
2.16. Viljandi	17000	
2.17. Võru	16000	
KOKKU 17 hanget	287 500	

3 MEEDIAS TEAVITAMINE

Meedia on lihtsaim viis juhtida otseselt inimeste tähelepanu terviseiga seotud eluviisi aspektidele, demonstreerida lihtsaid oskusi tervisekäitumise muutmiseks, motiveerida inimesi muutma oma tervisekäitumist ning kujundada seeläbi ühiskonnas sotsiaalseid norme ja väärtushinnanguid. Viimased loovad omakorda eeldused elanike tervist toetava eluviisi

saavutamiseks ja ratsionaalseks tervishoiuteenuste ning ravimite kasutamiseks. Meedias edastatud teavet peab toetama füüsiline keskkond, inimese lähedane suhtlusringkond (pere, sõbrad, töökaaslased jne) ja inimest ümbritseva paikkonna üldine suundumus tervist toetavamaks. Meedias teavitamisele peab lisanduma ka võimalus saada kohapeal täpsemaid suuniseid ja juhiseid muudatuste rakendamiseks igapäevases elus kas läbi üleriigiliste ja kohalike ajalehtede teavitamise, teabematerjalide, Interneti kaudu või individuaalse nõu saamise teel. Eraldi võib olla vajadus teavitada spetsiifilisi elanikkonna rühmi (vene keelt kõnelev elanikkond).

Sotsiaalkampaaniate osas on väga oluline koostöö erinevate partnerite ja projektide vahel ning tegevuste õige ajastus ning sobiv tegevuse maht. Väiksemate sihtrühmadeni saab jõuda suunatud teavituse ja partnerite abiga.

3.1 Ratsionaalne ravimikasutus

Kampaania eesmärgiks on teavitada elanikke toimeainepõhisest valikust ning võimalusest vähendada omaosaluse suurust ravimite ostmisel valides soodsama hinnaga ravimeid. 2010. aasta septembris alustas haigekassa teavituskampaaniat „**Erinevus on ravimi hinnas**“, et vähendada nende patsientide hulka, kes teevad apteegis ebasoodsaid valikuid teadmatusel või tagasihoidlikkuse tõttu. Teavitusega tuleb haigekassa patsientidele meelde nende õigusi ning julgustas olema senisest aktiivsem. Andsime teavet selle kohta, milles seisneb geneerilise ja originaalravimi erinevus, miks võivad samaväärsete ravimite hinnad kujuneda erinevaks ning kuidas peaks arst ravimit välja kirjutama ning apteek ravimit väljastama. Mõistlikust ravimikasutusest võidab ühiskond tervikuna – inimese ravi järjepidevus üldjuhul paraneb, kui tema kulutused ravimitele on taskukohased, seeläbi on haigus paremini ohjatud, tekib vähem tüsistusi ja väheneb haiglaravivajadus, inimene on produktiivsem ning ühiskond tervem. Uuendatud materjalid suunatakse tähelepanu arsti kohustusele märkida retseptile toimeaine, mitte ravimi nimetus. Kampaania info on:

<http://www.haigekassa.ee/kindlustatule/soodusravimid/ravimikampaania>

Kampaania vahetulemusi mõõdetakse rahulolu-uuringuga 2011 ja 2012 aastal.

Haigekassa tegevused on

- 1) eelneva kampaania toimumise protsessi ja tulemuste hindamine;
- 2) kampaaniamaterjalide täiendamine/uuendamine (nt. klipid, lisamaterjalid, bännerid jms);
- 3) mitmeetapiliste kampaaniate korral arvestatakse uuringute tulemustega järgneva etapi kanalite valikul ning suunatakse kampaania sihtrühmadele ja/või piirkondadele, kus märgatavus oli olnud keskmisest väikesem;
- 4) täiendatud materjalide ja valmistamine ning esitlemine ja/või levitamine II poolaastal erinevates meediakanalites;
- 5) koostöö erialaseltside ja patsiendiühendustega;
- 6) koostöö maakondlike lehtedega kampaania artiklite ja visuaalse kuvandi esitlemiseks.

Tulemuslikkust mõõdetakse katvuse, meediakajastuste arvu ja märgatavusega (haigekassa uuringuga aastal 2012). Elanikkonna märgatavuse ja tagasiside uuringusse integreeritakse ka kampaania mõju avaldumist näitavad küsimused (2011, 2012).

3.2 Vähiriski teavitamise kampaania

Kampaania eesmärgiks on tulenevalt sõeluuringutel osalevate naiste % tõsta elanikkonna, aga eeskätt naiste teadlikkust vähi varajase avastamise võimalustest. 2009.aastast on toimunud teavituskampaania „**Kingi endale kindlustunne!**“ on suunatud rinna- ja emakakaevähki varajase avastamise hõlmamise tõstmisele, sest emakakaevähk on ennetatav ja varajaselt avastatud rinnavähk on ravitav. Kampaania raames edastati naistele sõnum, et kui nad saavad Haigekassalt kirja, milles neid kutsutakse ennetavale uuringule, siis osale kindlasti, sest see on

enda tervise huvides. Koostöös Vähiliiduga on eelnevatel aastatel tehtud ka kampaania teemal väikesemaid teabekampaaniaid eelkõige rahvusvahelise emakaelavähi ennetamise või rinnavähi ennetamise nädalate tähistamiseks. Materjalid on kättesaadavad <http://www.haigekassa.ee/ennetus>

Haigekassa tegevused on

- 1) eelneva kampaania toimumise protsessi ja tulemuste hindamine;
- 2) mitmeetapiliste kampaaniate korral arvestatakse uuringute tulemustega järgneva etapi kanalite valikul ning suunatakse kampaania sihtrühmadele ja/või piirkondadele, kus märgatavus oli olnud keskmisest väikesem;
- 3) kampaaniamaterjalide uuendamine I poolaastal, mille eesmärgiks on näidata riske, tutvustada sümptomeid ning üles õigeaegselt uuringutel osalema;
- 4) materjalide esitlemine I ja II poolaastal, s.h. koostöö vastavate erialaorganisatsioonidega erinevate kampaaniategevuste elluviimiseks;
- 5) koostöö naiste individuaalsel uuringutele kutsumisel;
- 6) pressi teavitamine koostöös erialaorganisatsioonidega ning koostöö materjalide levitamiseks sidus- ja sihtrühmadele.

Tulemuslikkust mõõdetakse katvuse (kontaktide arv), meediakajastuste arvu ja märgatavusega (haigekassa uuringuga aastal 2012) ning kaugeesmärkidena mõõdetakse enneaegse (enne 65 eluaastat) vähi haigestumuse ja suremuse muutust võrreldes aastaga 2009. Suremuse ja haigestumise näitajaid jälgitakse pidevalt, ent kampaania mõju jälgitakse vähemalt 3 aastat peale kampaania lõppemist.

3.3 Patsiendi õigused ja kohustused

Kampaania eesmärgiks on tõsta patsientide teadlikkust nende õigustest, võimalustest ja kohustustest. Elanike teadlikkust uuritakse tervisesüsteemiga rahulolu uuringuga. Selle järgi on keskmiselt 74% elanikest oma tervisealaste õiguste ja kohustustega kursis. Teadmiste tase on elanikkonna seas ebaühtlane, sõltudes rahvusest, vanusest, elupiirkonnast jms sotsiaalsetest teguritest. Uuringud näitavad, et vene keelt kõnelevad isikud on sageli võrreldes eesti keelt kõnelevate isikutega vähemteadlikud. Patsiendi teadlikkus on seotud ratsionaalse tervishoiuteenuste ning ravimite kasutamisega, s.h. ennetavalt ning see peaks kokkuvõttes aitama optimeerida tervishoiusüsteemi kulutusi. Samuti on oluline, et patsinet võtab vastutuse ja suhtub tervishoiuteenusesse samuti teadlikult ning ressursi säästvalt, on teadlik oma kohustustest ja samas ka võimalustest.

Haigekassa tegevused on

- 1) olemasolevate uuringute analüüs eesmärgiga selgitada välja olulisemad probleemkohad ja sihtrühmad;
- 2) koostöö erialaorganisatsioonidega sidus- ja sihtrühmadega kampaania sisu ning elluviimise kavandamise osas;
- 3) kampaania sõnumi, loominguulise lahenduse ja kampaaniamaterjalide väljatöötamise alustamine II poolaastal;

Tulemuslikkust mõõdetakse kampaaniaks valmisolekuga tulenevalt elanikkonna uuringus saadud baastasemest. Kampaania lõppemisel jälgitakse edaspidi arenguid kampaania valdkonnas, rakendades selle rutiinselt kas ülevaadetesse (statistika) või elanikkonna uuringutesse. Suremuse ja haigestumise näitajaid jälgitakse pidevalt, ent kampaania mõju jälgitakse vähemalt 3 aastat peale kampaania lõppemist.

Tegevuseks kavandatud ressursid (hanke/teenuste eeldatav maksumus) aastaks 2012 kuni 35 500 eurot, projekt rakendatakse erinevate hankemenetlustena eeltoodud tegevuste osade elluviimiseks.

3.4- 3.10 Tervise teabe projektid

Projektide eesmärgiks on tõsta inimeste teadlikkust tervisest, haigustest, võimalikest ja vajalikest tervishoiuteenustest ning inimeste õigustest ja kohustustest raviprotsessis.

Projektide tegevuseks on elanikkonna teavitamine üleriigilise levikuga päeva- või nädalalehes vähemalt 8 korda aastas terviseleheküljena (Eesti Päevalehe ja ajalehe Narva puhul 4 korda aastas), mis ei sisalda kasumile orienteeritud reklaami ja kus kajastatakse prioriteetsete valdkondade teemasid ning lisaks teisi tervisealaseid aktuaalseid teemasid ja juhendatakse eluviisi muudatuste praktilist rakendamist. Täpsemad teemad on seotud edendamise ja ennetusega, kampaaniatega ning teiste ajakohaste teemadega tervishoius, et tõsta elanikkonna teadlikkust (nt õpilase tervis, vigastuste vältimine, vähi sõeluuringud, patsiendi õigused jne). Lisaks trükimeediale avaldatakse kajastatud teemad ka vastatavate väljaannete internetiportaalides.

Tulemuslikkust mõõdetakse katvuse (väljaannete tiraaž) ja märgatavusega (haigekassa uuringuga)

4 TRÜKISED

4.1 Tervisealased trükised

Projekti eesmärgiks on parandada esmatasandi tervishoiu kaudu täiskasvanute mõjustamist tervist toetava eluviisi saavutamiseks, et tagada täiskasvanute juhendamine eluviisi küsimustes, mille tagajärjel väheneb kardiovaskulaarne üldrisk peamiselt 30-60 aastaste hulgas, suureneb varajases staadiumis avastatud vähijuhtude osakaal ning väheneb hooletusest või järelevalvetusest tingitud vigastuste arv.

Projekti tegevuseks on suures mahus (kuni 80 000 eks) südame- veresoonehaiguste ennetamise (min 2 erinevat) eluviisi juhendmaterjalide produtseerimine. Käesoleval hetkel on aktuaalne vaimse tervise eest hoolitsemine ja selle seos südame -veresoonehaigustega. Vähi ennetamisele ja varajasele avastamisele suunatud juhendmaterjal keskendub meeste vähki haigestumisele ja selle võimalikule ennetamisele, sealhulgas varajaste sümptomite äratundmine ja riskitegurite vähendamine. Laste tervislikule arengule suunatud juhendmaterjali teemaks on koolilaste tervisepäevik, mis võimaldab lapse aktiivset kaasamist tervise jälgimisel ja võib abistada perearstide ja kooliõdede vahelist koostööd. Trükiste edastamiseks toimub teavitamine vahetult perearstide jt tervishoiuteenuste esindajate kaudu ning sidusrühmale suunatud ürituste vahendusel.

4.2 Patsientide juhendmaterjalid

Projekti eesmärgiks on luua trükitud infomaterjale, mille abil saab tõsta elanikkonna või teatud sihtrühma teadlikkust tervisest, haiguste ja tüsistuste ennetamisest ning toimetuleku ja elukvaliteedi mõjutamise võimalustest.

Projekti tegevused: 2012. aastal produtseerida vähemalt neli uut trükist, millest kaks on laste tervise teemal, üks eakatele ja üks haigusspetsiifiline materjal. Kordustrükiste ettepanekutest realiseeritakse samuti vähemalt kahte ettepanekut

Ettepanekud patsiendi juhendmaterjalide koostamiseks laekusid haigekassa kodulehe kaudu. Valikute prioriteetsust hindavad rahvatervise komisjoni liikmed. Patsiendijuhendi koostamise projekt sisaldab nii materjali sisulist koostamist, eeltestimist sihtrühmas, tõlkimist vene keelde, tootmist, tutvustamist sidusrühmadele ja levitamist.

Tulemuslikkuse indikaatoriteks on produtseeritud trükiste arv ja kvaliteet, levitamine ning tagasiside sidusrühmadelt, kelle vahendusel materjale jagati. Käivitatakse patsiendi juhendmaterjalide tagasiside ja tõhususe hindamise süsteem.

5 TERVISE EDENDAMISE TEGEVUSTE HINDAMINE

Tervise edendamise tegevuste tulemustele ja tegevuste protsessile annab hinnangu rahvatervise komisjon. 2012. aastal on plaanis läbi viia ühele projektile sisuline hindamine teenuse sisu ja tõhususe selgitamiseks. Tegevuse osana korraldatakse vähemalt üks seminar projektijuhtidele välishindamise ja projektide tulemuslikkuse tutvustamiseks (välishindamine, finantskontroll, tagasiside ja tulemuslikkuse hindamise uuringud, seminarid).

Samuti on 2011. aastal sõlmitud patsiendi juhendite väljatöötamise lepingu osana tagasiside kogumine, milleks on planeeritud eraldi kulu ja pakutud välja metoodika. Antud hindamine aitab koguda tagasisidet ja hinnata juhendmaterjalide vajalikkust praktikas.

Tulemuslikkust hinnatakse ka elanikkonna rahulolu uuringuga tervist edendavate projektide nähtavuse ja tulemuslikkuse kohta. Välishindamine tellitakse kahele pikaajalisele tervist edendavale projektile peale projektorganisatsiooni enesehindamise läbiviimist I poolaastal.